

Hvilke data trenger vi for å håndtere naturrisiko?

Aksel Mjøs, leder av Naturrisikoutvalget

6. mars 2024

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

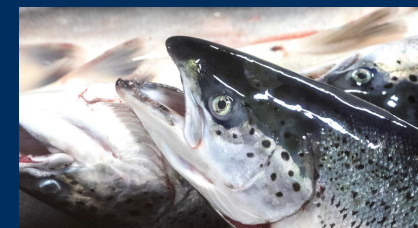

Avhengighet av natur

Påvirkning på natur

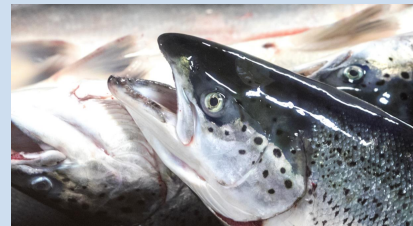
Mais
Vannrensing
Kretsløp
Korn
Leppefisk
pH
Strømforhold
Marint protein
Klimaregulering
Fôrproduksjon
Temperatur
Vannmiljø
Næringsstoffer
Fiskemel
Fôr
Avgiftning
Fiskeolje
Soya
Nedbryting
Avfallsbehandling
Oksygenrikt vann

Lakselus
Fiskesykdommer
Notimpregnering
Utslipp av næringsssalter
Høsting av marine ressurser
Forurensning

Fôrrester
Arealbeslag
Utslipp

Rømt fisk
Legemidler
Død fisk

Vi forårsaker naturtap

*... natur over hele verden
forringes raskere enn noen
gang tidligere i
menneskehetens historie ...*

Norsk natur er også under press

**Tilstrekkelig kunnskap
og økende erkjennelse**

**– politikk,
sivilsamfunn,
næringsliv og
enkelpersoner**

Det tas viktige grep

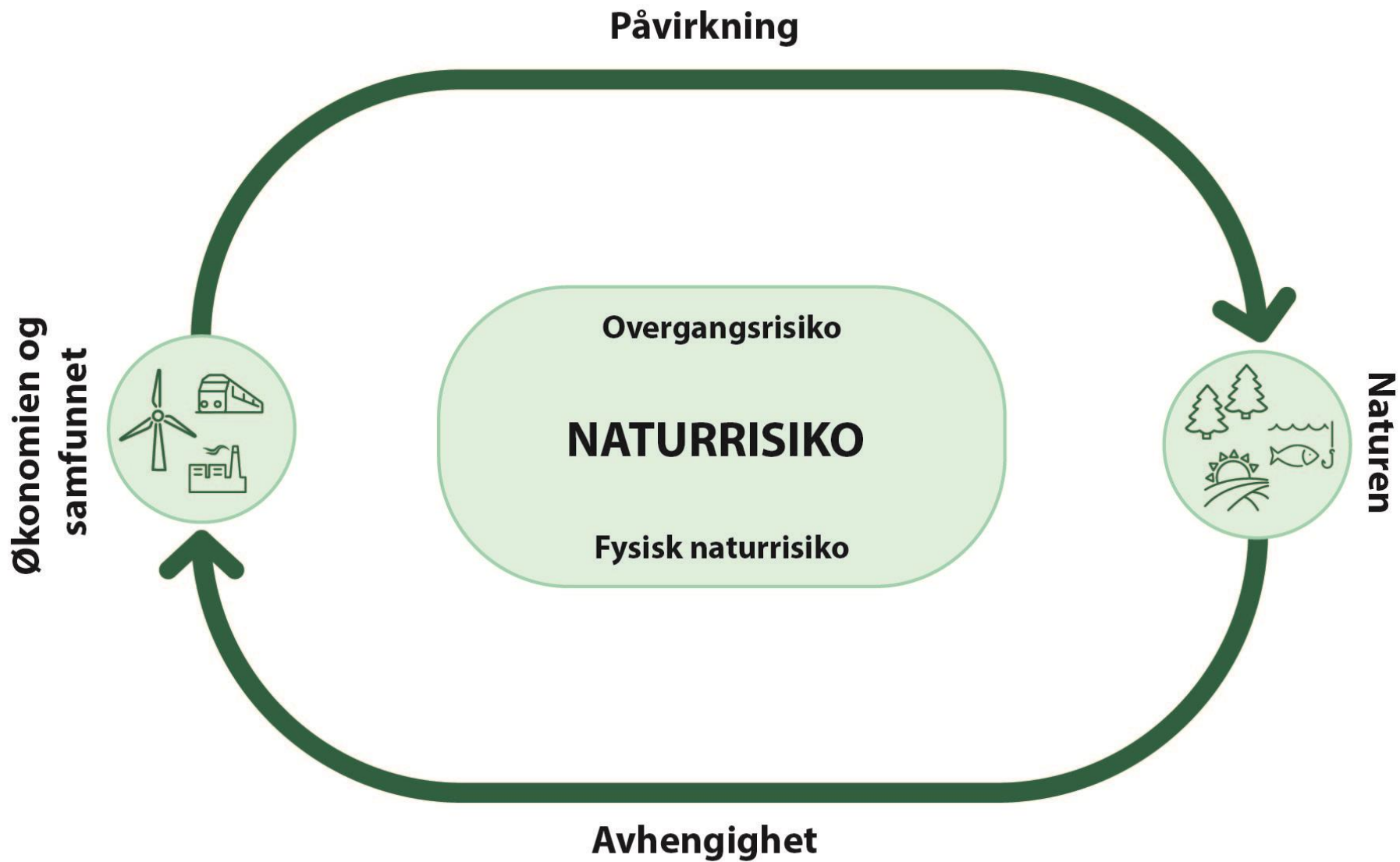

Foto: Helge Skodvin

Naturrisiko: tilnærming for å vurdere og håndtere usikkerhet

- **Fysisk naturrisiko** er risiko knyttet til konsekvensene for aktørene og samfunnet av tap og forringelse av natur.
- **Naturrelatert overgangsrisiko** er risiko som oppstår som følge av endringer i reguleringer, rammebetingelser, politikk, teknologi eller forbrukerpreferanser.

Illustrasjon: Konsis
Kilde: Naturrisikoutvalget

Naturrisikoutvalget – *et innsiktsutvalg*

- Rettet mot offentlige myndigheter og privat sektor, og omfatter aktivitet i Norge og internasjonale verdikjeder
- Generelle anbefalinger, med stor vekt på at den enkelte aktør og beslutningstaker selv må vurdere og håndtere egen eksponering mot naturrisiko

Generelle anbefalinger

Gode råd for arbeidet med naturrisiko

- Forstå avhengighet og påvirkning (dobbel vesentlighet)
- Fokuserer på det som er **vesentlig for den som gjør analysen**, men også for naturen og samfunnet
- Bruke oppdatert datagrunnlag og kunnskap, og trekke på tilgjengelig og relevant metodikk og veiledning
- Integrere naturrisiko i etablerte prosesser for samlet risikostyring
- Vurdere aktiviteter opp mot mulige framtidige utfallsrom, inkludert muligheten for særlig farefulle utfall

Femtrinnsmodell for arbeidet med naturrisiko

• **Identifisere** hvor du berører natur

• **Analysere** hvor du er avhengig av og /eller påvirker natur

• **Vurdere** hvor du er utsatt for naturrisiko

• **Rapportere** om vesentlig naturrisiko

• **Beslutte** i konkrete saker og veivalg

Illustrasjon: Konsis
Kilde: Naturrisikoutvalget

Nasjonale myndigheter

Tiltak for å håndtere naturrisiko på nasjonalt nivå

- Naturrisiko i avveininger, beslutninger og langsiktige planer
 - Verdikjeder og internasjonalt perspektiv er viktig
- Oppfølgingen av naturavtalen blir viktig for å redusere naturrisiko
 - Utvalget anbefaler et bredt naturforlik etter mal fra klimaforliket
- Naturrisiko må integreres i vurderingen av finansiell stabilitet
- Naturrisiko inn i trepartssamarbeidet – samarbeid og tillit

Offentlig sektor (stat og kommune)

Naturrisiko må inn i offentlige beslutninger

- Bedre beslutninger – i tråd med føre var-prinsippet, gir bedre forståelse for samlet belastning og farefulle utfall
- Plan- og bygningsloven og annet relevant lovverk – lovutvalg for å se hvordan naturrisiko kan integreres*
- Naturrisiko inn i eierskaps- og finansieringsvurderinger og etatsstyring
- Naturmangfold inn i kommunale planer

Kompetanse og kunnskap må heves

- Veiledning om integrering naturrisiko i beslutningsgrunnlag for offentlige tiltak
- Kunnskapsbaserte og transparente beslutningsprosesser
- Nødvendig kompetanse og kapasitet i konsekvensutredninger
- Styrket miljø- og naturkompetanse

Offentlig sektor må legge til rette for god vurdering og håndtering av naturrisiko

- Nye metoder, mer data og økt innsikt i naturens bidrag
 - Stedfestet informasjon - naturkartlegging og naturregnskap
 - Strukturerte data som er tilgjengelige for alle
- Klarere føringer om naturverdier i planretningslinjer og i vurderinger av innsigelser i plansaker*
- Stimulere til innovasjon som reduserer naturrisiko

Privat sektor (virksomheter)

Privat sektor må styrke arbeidet med naturrisiko

- Bruk femtrinnsmodellen og anerkjent metodikk
 - Se bredt på mulige framtidige utfall
- Samarbeid for økt kompetanse og deling av erfaringer
- Integrer naturrisiko i eksisterende risikostyring
- Rapporter om naturrisiko så det blir relevant og synlig, og slik at det også kan gi endret adferd
- Finanssektoren må få fram informasjon om naturrisiko og økt bevissthet hos sine kunder

Styring	Strategi	Håndtering av risiko og konsekvens	Målemetoder og -parametere
<p>Rapportere om organisasjonens styring av naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p>	<p>Rapportere om hvordan naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter påvirker organisasjonens forretningsmodell, strategi og økonomiske og finansielle planlegging der dette er vesentlig.</p>	<p>Beskrive prosessene som organisasjonen bruker til å identifisere, vurdere, prioritere og overvåke naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p>	<p>Rapportere om målemetodene og -parametere og målene som brukes til å vurdere og håndtere vesentlige naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p>
<p>Anbefalt rapportering</p> <p>A. Beskrive styrets tilsyn med naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p> <p>B. Beskrive ledelsens rolle i å vurdere og håndtere naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p> <p>C. Beskrive organisasjonens policyer for menneske-ettigheter og interessent-kontakt, og styrets og ledelsens tilsyn, med hensyn til urfolk, lokalsamfunn, berørte personer og interessenter, i organisasjonens vurdering av og respons på naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p>	<p>Anbefalt rapportering</p> <p>A. Beskrive naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter på kort, mellomlang og lang sikt som organisasjonen har identifisert.</p> <p>B. Beskrive hvordan naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter har påvirket organisasjonens forretningsmodell, verdikjeder, strategi og økonomiske og finansielle planlegging og eventuelle overgangsplaner eller -analyser.</p> <p>C. Beskrive hvor motstandsdyktig organisasjonens strategi er mot naturrelaterte risikoer og muligheter, hvor det tas hensyn til ulike scenarioer.</p> <p>D. Beskrive den geografiske plasseringen til driftsmidler og/eller aktiviteter i organisasjonens direkte virksomhet, og, hvis mulig, oppstrøms og nedstrøms verdikjede(r) som oppfyller kriteriene for prioriterte plasseringer.</p>	<p>Anbefalt rapportering</p> <p>A(i) Beskrive organisasjonens prosesser for å identifisere, vurdere og prioritere naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter i organisasjonens direkte virksomhet.</p> <p>A(ii) Beskrive organisasjonens prosesser for å identifisere, vurdere og prioritere naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter i oppstrøms og nedstrøms verdikjede(r).</p> <p>B. Beskrive organisasjonens prosesser for å håndtere naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter.</p> <p>C. Beskrive hvordan prosessene for å identifisere, vurdere, prioritere og overvåke naturrisiko er integrert i og danner et kunnskapsgrunnlag for organisasjonens prosesser for helhetlig risikohåndtering.</p>	<p>Anbefalt rapportering</p> <p>A. Beskrive målemetodene og -parametere som organisasjonen bruker til å vurdere og håndtere vesentlige naturrelaterte risikoer og -muligheter i tråd med strategier og prosesser for risikohåndtering.</p> <p>B. Beskrive målemetodene og -parametere som organisasjonen bruker til å vurdere og håndtere naturrelatert avhengighet og påvirkning.</p> <p>C. Beskrive målene som organisasjonen har satt for å håndtere naturrelatert avhengighet og påvirkning, risikoer og muligheter, og i hvilken grad organisasjonen oppnår disse.</p>

TNFDs anbefalinger for vurderinger av og rapportering på naturrisiko

Illustrasjon: Konsis

Kilde: TNFD (2023)

Relevant og forbedringsorientert rapportering

- Fokuset på det som er vesentlig – på de viktigste avhengighetene av og påvirkningene på naturen
- Både status og utvikling – og mål og ambisjoner
- Konkret og kvantifiserbar så langt det er mulig – både på indikatorer og gjennomførte og planlagte forbedringstiltak
- Samsvar med formelle krav (inkludert CSRD) og andre normer

Rapportering er faglig og metodisk konsistent

- Sikrer sammenlignbarhet over tid og mellom virksomheter
- Rapportering er tilgjengelig for relevante interessenter gjennom åpne og standardiserte databaser
- Rapportering lar interessenter se og forstå status, endringer, vurderinger og forbedringsframdrift

1. Forbedringsorientert rapportering

2. Konsistent og tilgjengelig rapportering

4. Redusert påvirkning og forbedret tilstand i naturen

3. Informerte interessenter bidrar til forbedringer

Konkrete tiltak hos virksomhetene gir reelle forbedringer for naturen

- Redusert negativ påvirkning
- Effektivisert avhengighet
- Forbedring gjennom bevaring og restaurering
- Kontinuerlig prosess

Interessenter reagerer med endret adferd på virksomhetens rapportering

- Kunder, leverandører og markeder generelt
- Investorer og långivere (tilgang til og vilkår/prising av kapital) og forsikringstilbydere
- Ansatte og rekrutteringskandidater
- Sivilsamfunnet og allmennheten

Mer forbedringsorientert rapportering kan gi mer effekt på bakken

Illustrasjon: Konsis

Kilde: Naturrisikoutvalget

Naturrisiko: Datautfordringene

- Natur er lokalisert og mangfoldig
 - Heldekkende naturkart
 - Standardisert framstilling av naturens bidrag og verdier
 - Aktørers virksomheter må lokaliseres
- Data må samles, standardiseres og gjøres tilgjengelig for alle interessenter
 - Offentlige data – inkludert fra KU & punktanalyser
 - Private data – rapporter m.v
- Ulike datakilder må kunne kobles for analyser

Oppsummert: Bedre beslutninger

- Tap av natur er en risiko
- Naturavtalen legger premisser for arbeidet med naturrisiko
- Private og offentlige aktører må vurdere og håndtere sin egen naturrisiko
- Utvalgets rapport gir strukturert innsikt som støtte til arbeidet
- Naturrisiko er et krevende fagfelt i utvikling

NOU 2024

